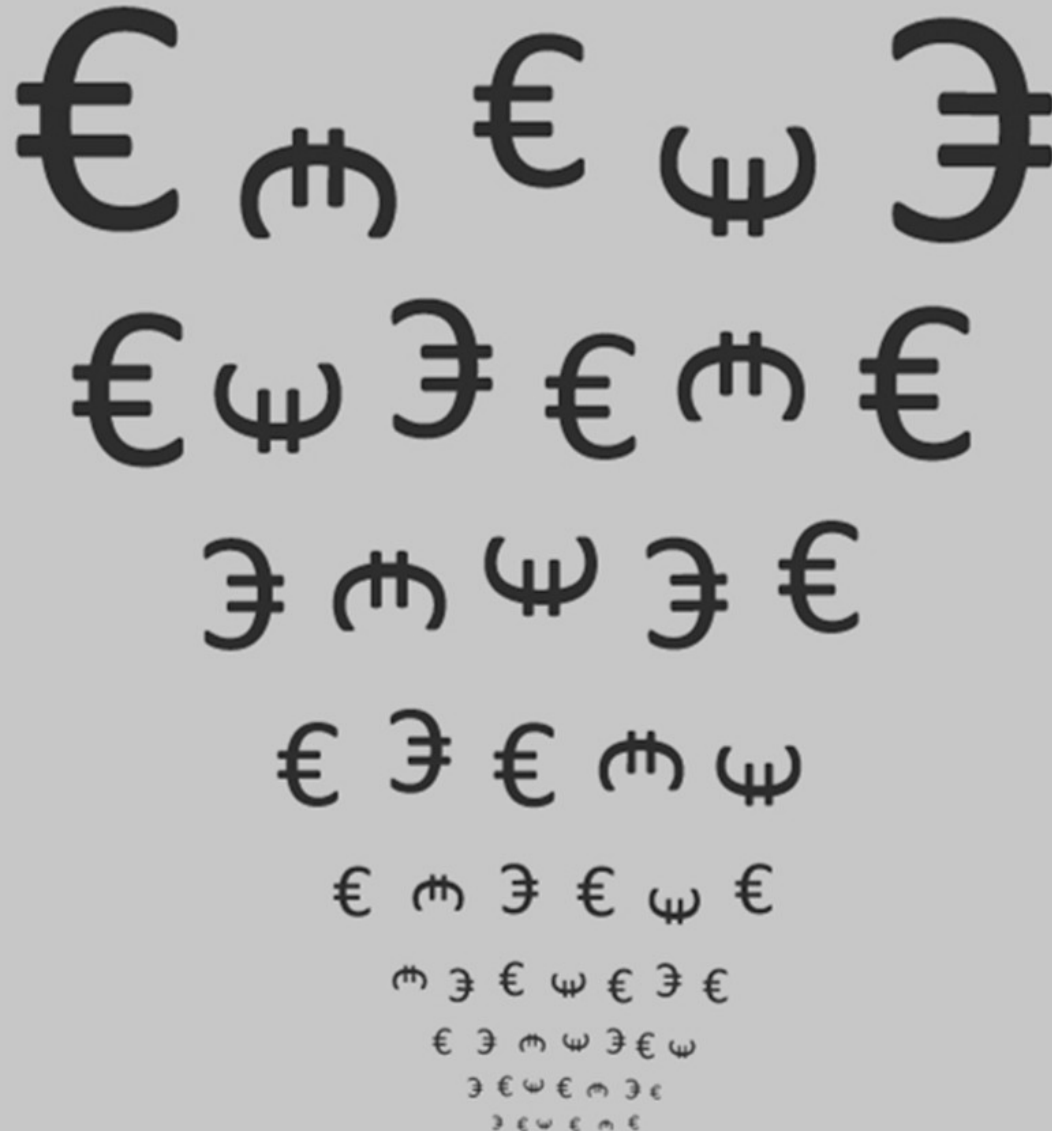

Goed zicht op de financiële toestand van onze gemeente?

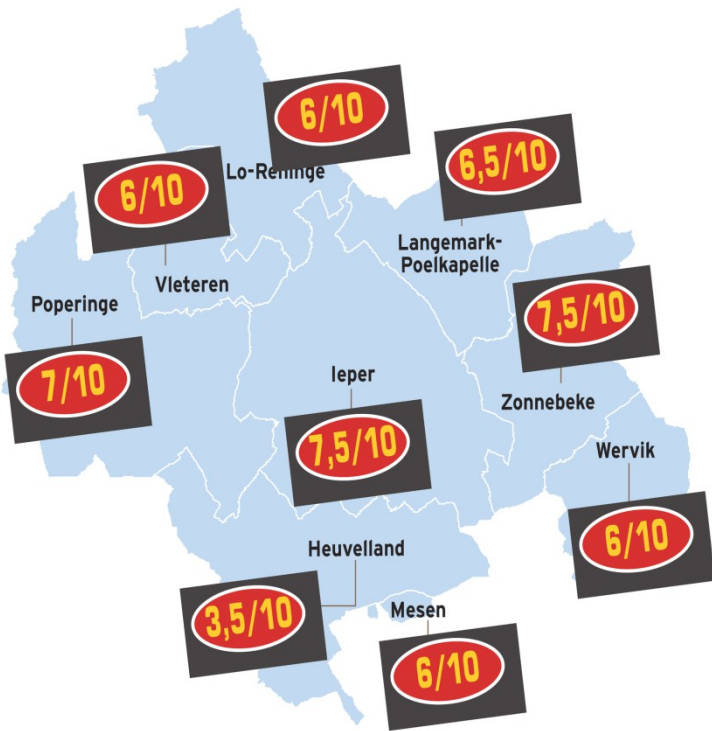
Welkom op de info-avonden!

- Kemmel, 9 december
- Westouter, 10 december
- Wijtschate, 11 december
- Nieuwkerke, 12 december

Waarom nu deze info-avonden?

- Werk in het afgelopen jaar:
  - Begroting 2013 in maart, rekening 2012 in juni. Dit maakte meteen veel duidelijk.
  - Begroting 2014 en meerjarenplan 2014-2019 komen eind december in de gemeenteraad.
- Voorbije jaren heel wat externe (doem)signalen. Kloppen die wel?

3,5/10

Heuvelland
 verrassend ~~veelzijdig~~

veel schuldig

Conclusie prof. Herman Matthijs: “Heuvelland moet dringend keihard besparen en nieuwe inwoners aantrekken”

Gouverneur Decaluwé over rekening 2012: “Heuvelland moet dringend onderzoeken welke zaken tot dit negatieve resultaat geleid hebben en de nodige maatregelen nemen.”

Inhoud info-avond

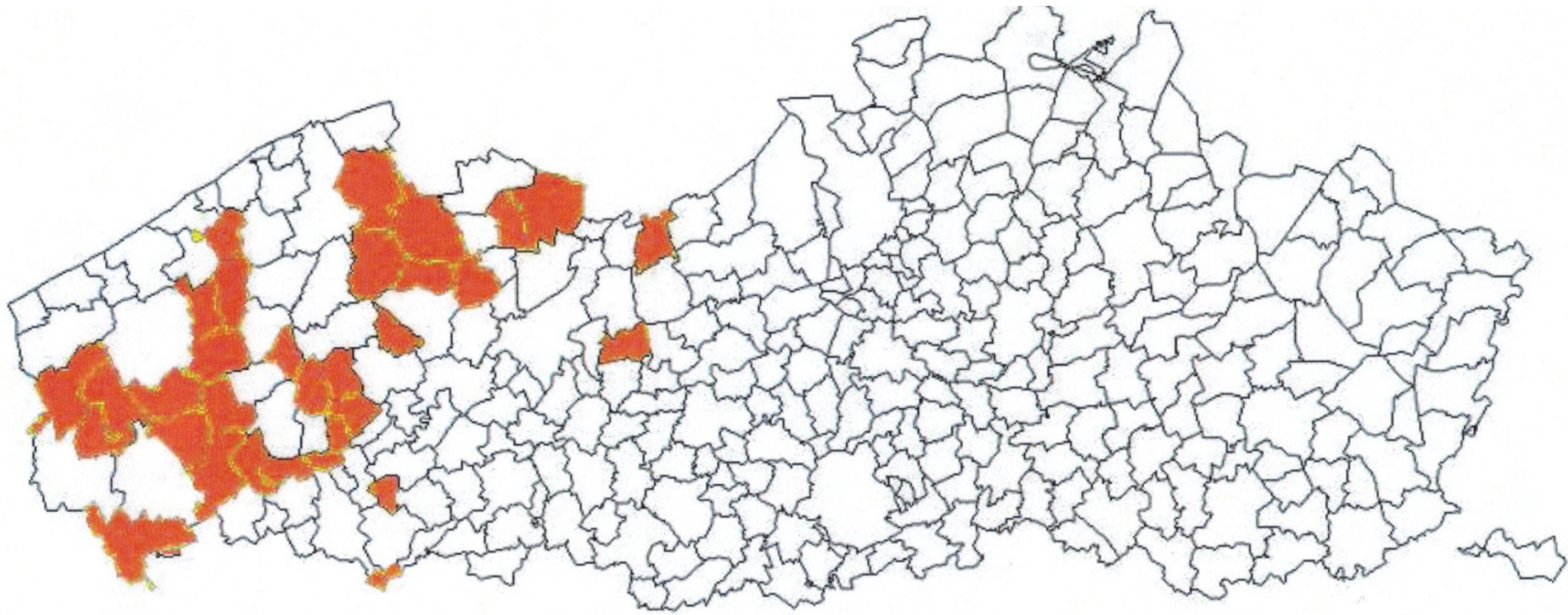
- **Deel 1:** Hoe zitten gemeentelijke financiën in elkaar?
- **Deel 2:** Hoe is de financiële situatie in Heuvelland op vandaag?
- **Deel 3:** En de toekomst?

- Mogelijkheid vraag tot verduidelijking of uitleg tijdens presentatie

Begrippen

“Cluster”

Belfius maakt jaarlijks een analyse van de gemeenten. Om ze onderling te kunnen vergelijken heeft men clusters gemaakt. Heuvelland: cluster V3, “Erg landelijke gemeenten met sterke vergrijzing”. Dit zijn 33 vergelijkbare gemeenten: oa. Vleteren, Lo-Reninge, Langemark, Houthulst, Zonnebeke, Moorslede,...

Beeld cluster

Opmerkingen

Gebruikte gegevens (alle cijfers openbaar):

- Vlaanderen: 2011
- Cluster: 2011
- Heuvelland: 2011 en 2012

Gebruikte bronnen en informatie

- Officiële rekeningen t.e.m. 2012 Heuvelland.
- Belfius-studie ivm lokale financiën en socio-demografische analyse.
- Profielschets door Agentschap Binnenlands Bestuur (www.lokalestatistieken.be)
- Gegevens uit de tijdschriften “Lokaal”, “Binnenband”, opleidingen VVSG
- Dank aan Ina Demeulenaere, financieel beheerder.

Deel 1. Wat zijn gemeentelijke financiën?

- A. Onderscheid Gewone / Buitengewone Dienst
- B. Inkomsten
- C. Uitgaven

Onderscheid Gewone / Buitengewone Dienst

- **Gewone Dienst:**

Alle jaarlijks terugkerende inkomsten en uitgaven.

bv: gas, elektriciteit, werkingsmiddelen, personeel, belastingen, ...

- **Buitengewone Dienst:**

Grote uitgaven, alle nieuwe investeringen

bv: machines, voertuigen, wegenwerken, meubilair, studies,...

Gemiddelde inkomsten Gewone Dienst Vlaanderen 2011

- **Prestaties:** 6% (oa. rijbewijzen, bouwvergunning, inschrijvingsgelden,...)
- **Belastingen:** 49% (oa. APB, KI, algemene belasting,...)
- **Fondsen:** 23% (oa. gemeentefonds, plattelandsfonds)
- **Andere overdrachten:** 16% (wedden onderwijs, gesco, subsidies Vrije Tijd,...)
- **Dividenden:** 6% (dividenden intercommunales, intresten rekeningen, gemeentelijke holding,...)

Gemiddelde uitgaven Gewone Dienst Vlaanderen 2011

- **Personeel gemeente:** 34%
- **Personeel onderwijs:** 8%
- **Werking:** 18%
- **Overdrachten:** 29% (oa. subsidies, kerken, OCMW, politie,...)
- **Leningen:** 11% (aflossing kapitaal + intresten).

Deel 2: Financiële situatie in Heuvelland

- A: Inkomsten Gewone Dienst Heuvelland
- B: Uitgaven Gewone Dienst Heuvelland
- C: Vergelijking inkomsten – uitgaven Gewone Dienst
- D: Overige aspecten

Inkomsten Gewone Dienst Heuvelland

2011, euro per inwoner	Heuvelland	Cluster	Vlaanderen
Prestaties	68 (6%)	72 (7%)	94 (6%)
Belastingen	588 (50%)	557 (53%)	708 (49%)
Fondsen	322 (28%)	207 (20%)	335 (23%)
Andere overdrachten	119 (10%)	140 (13%)	240 (16%)
Dividenden	72 (6%)	81 (8%)	80 (6%)
Totaal	1.169 (100%)	1.057 (100%)	1.456 (100%)

- Totale inkomsten gelijklopend met cluster, lager dan Vlaanderen
- Geen grote procentuele verschillen in verdeling, wel in absolute cijfers lager dan Vlaanderen.
- **Vergelijking cijfers/inwoner. Opmerking: dalend inwonersaantal in Heuvelland (40 per jaar!)**

Inkomsten Gewone Dienst Heuvelland per onderdeel

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Prestaties	163.000	390.000	463.000	525.000	540.000	541.000
Belastingen	3.525.000	3.752.000	3.689.000	4.329.000	4.456.000	4.697.000
Fondsen	2.030.000	2.115.000	2.406.000	2.528.000	2.633.000	2.572.000
Andere overdrachten	1.165.000	988.000	876.000	903.000	801.000	952.000
Dividenden	1.246.000	1.059.000	988.000	960.000	706.000	578.000
Totaal	8.132.000	8.306.000	8.422.000	9.247.000	9.138.000	9.343.000

Vooraf belastingen en prestaties stijgen sterk.

Inkomsten van “dividenden” (dividenden, intresten op rekeningen, gemeentelijke holding,...) dalen heel sterk.

Belastingen: Aanvullende personenbelasting en opcentiemen op Kadastraal Inkomen

Jaar	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13
Heuv	8%	8%	8%	8%	9%	8%	8%	8%	9%	9%	9%	9%	9%	9%
Cluster	7,2%	7,2%	7,4%	7,5%	7,5%	7,5%	7,5%	7,5%	7,5%	7,5%	7,5%	7,5%	7,5%	7,6%
VL	6,6%	6,8%	7%	7,2%	7,2%	7,2%	7,1%	7,1%	7,2%	7,2%	7,2%	7,2%	7,2%	7,2%

- Belangrijk: Heuvelland haalt per inwoner veel minder op met 1% APB. Heuvelland haalt 25 euro per inwoner, per %. De cluster 31 euro, Vlaanderen 37 euro.
- Cluster stijgt met 0,4%, Vlaanderen met 0,6%, Heuvelland met 1%

Jaar	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08	'09	'10	'11	'12	'13
Heuv	1500	1700	1700	1700	1800	1700	1700	1700	1850	1850	1850	1850	1850	1850
Clust	1335	1417	1565	1597	1608	1600	1600	1600	1617	1617	1633	1636	1636	1673
VL	1073	1169	1259	1292	1305	1305	1297	1308	1334	1333	1340	1342	1340	1354

- Belangrijk: door de lage KI's haalt Heuvelland minder op per woning. Per 100 opcentiemen haalt Heuvelland per woning 14 euro op, de cluster 15 euro, Vlaanderen 22 euro.
- Cluster stijgt met 338, Vlaanderen met 281, Heuvelland met 350.

Uitgaven Gewone Dienst Heuvelland

2011, per inwoner	Heuvelland	Cluster	Vlaanderen
Personeel uitz onderwijs	385 (34%)	332 (34%)	461 (33%)
Pers. onderwijs werking	39 (3%)	54 (6%)	115 (8%)
Toel. OCMW	300 (26%)	215 (22%)	241 (17%)
Toel. Politie	63 (6%)	78 (8%)	126 (9%)
Toel. Erediensten	73 (6%)	69 (7%)	127 (9%)
Andere overdrachten	26 (2%)	13 (1%)	7 (0,5%)
Leningen	60 (5,3%)	13 (1%)	7 (0,5%)
Totaal uitg / inw	181 (16%)	132 (13%)	154 (11%)
Ontv	1.126 (100%)	966 (100%)	1.376 (100%)
Verschil	1.169	1.057	1.456
	43	91	80

– Heuvelland zit merkkelijk hoger qua werking, erediensten, andere overdrachten en schuld.

– **Overschot moet telkens dienen om de buitengewone dienst te financieren!**

– **Probleem zit dus meer in de uitgaven dan in de ontvangsten!**

Uitgaven Gewone Dienst per onderdeel

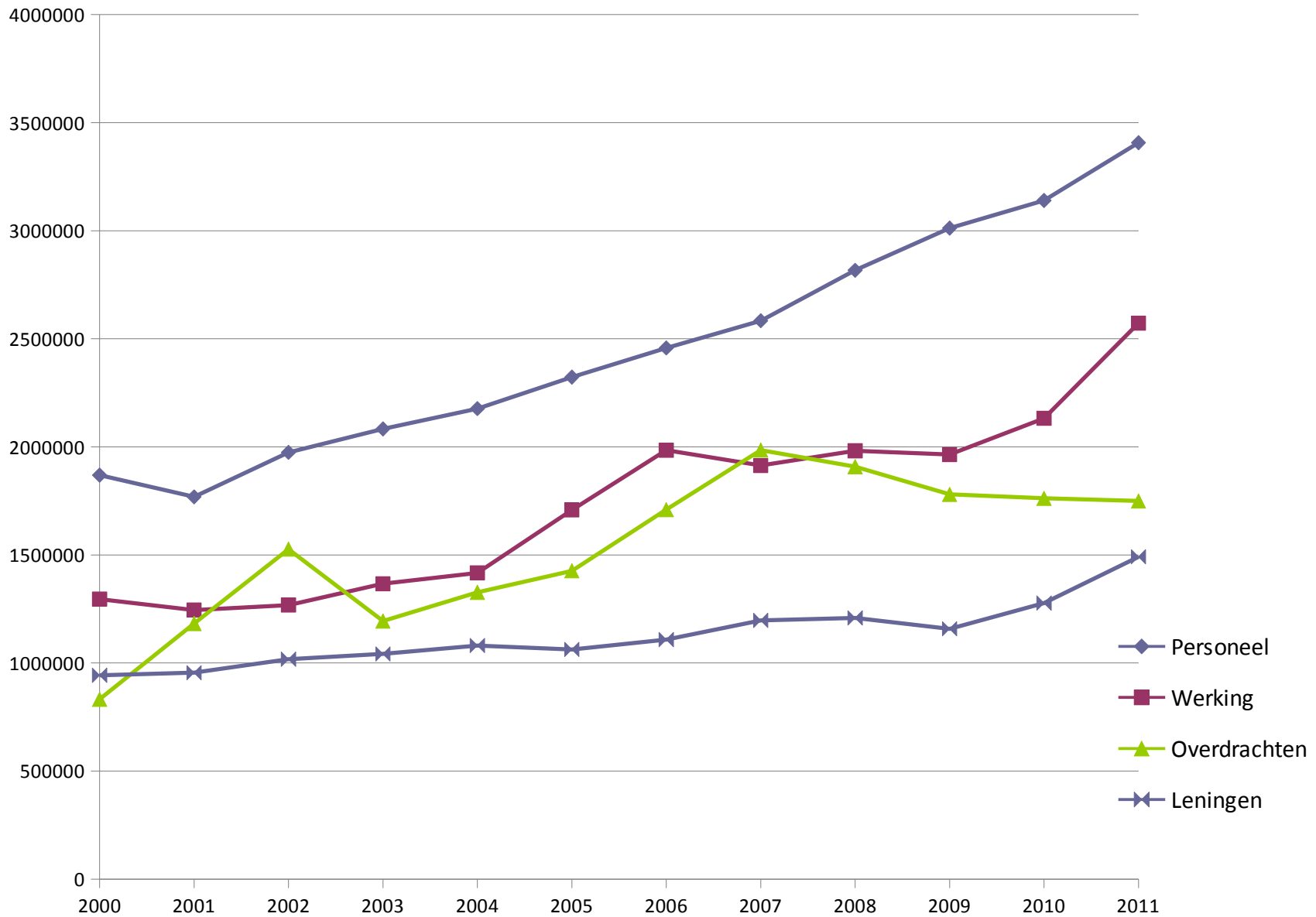
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Personeel	2.285.000	2.403.000	2.592.000	2.779.000	2.932.000	3.078.000
Pers onderwijs	187.000	197.000	216.000	224.000	255.000	309.000
werking	1.823.000	1.931.000	2.004.000	1.942.000	2.137.000	2.400.000
OCMW	669.000	941.000	883.000	600.000	600.000	500.000
Politie	535.000	535.000	535.000	557.000	568.000	579.000
Eredienst	115.000	157.000	127.000	169.000	169.000	204.000
Andere overdracht	397.000	349.000	348.000	432.000	446.000	478.000
Leningen	1.093.000	1.188.000	1.251.000	1.146.000	1.278.000	1.449.000
Totaal Uitg	7.107.000	7.703.000	7.923.000	7.852.000	8.388.000	9.001.000
Ontv:	8.132.000	8.306.000	8.422.000	9.247.000	9.138.000	9.343.000

Toelagen OCMW sterk gedaald wegens reserves, zullen dus opnieuw stijgen.

Verschil tussen ontvangsten en uitgaven daalt. (zie verder)

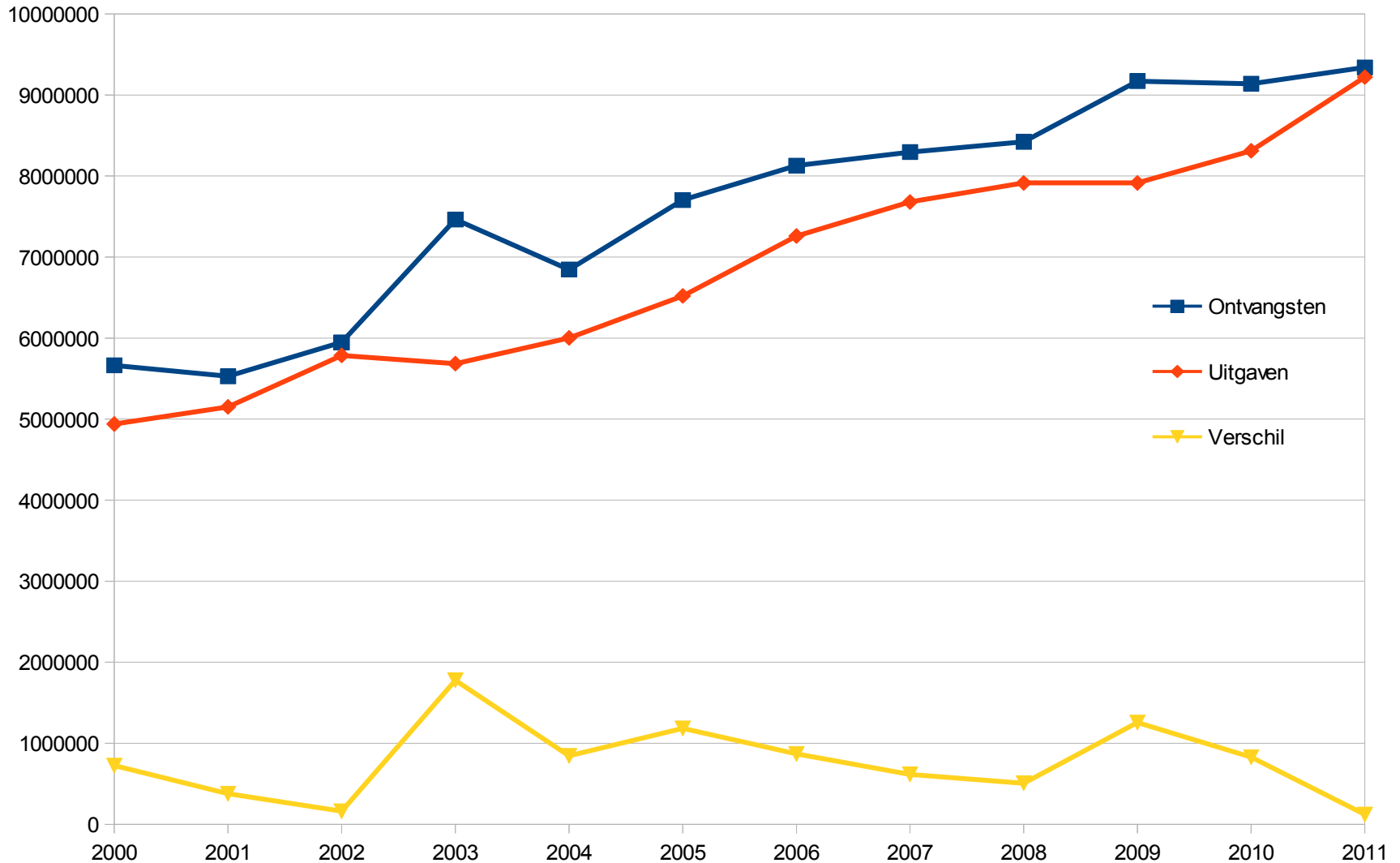
Uitgaven stijgen veel sterker dan ontvangsten!

Uitgaven Gewone Dienst Heuvelland per onderdeel (2000-2011)

Vgl. Inkomsten – uitgaven Gewone Dienst

Jaar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
APB	8%	8%	8%	8%	9%	8%	8%	8%	9%	9%	9%	9%
KI	1500	1700	1700	1700	1800	1700	1700	1700	1850	1850	1850	1850

Vgl. Inkomsten - uitgaven

- Telkens het overschot daalde, werd een belastingverhoging doorgevoerd om de inkomsten omhoog te krijgen
- In 2012 was er voor het eerst ooit een tekort van 150.000 euro op de gewone dienst!

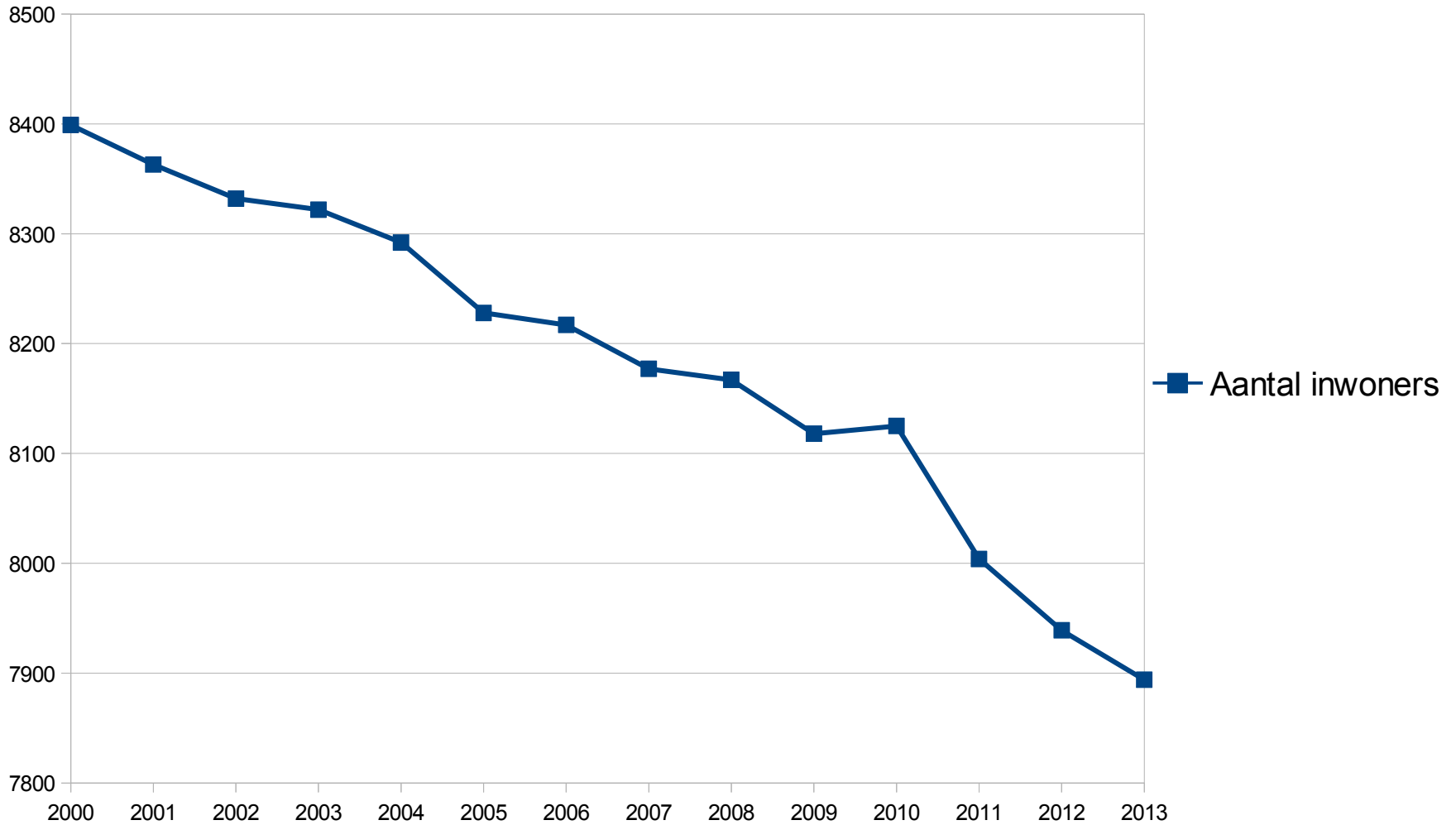
Overige aspecten

- Resultaat van de begroting
- Inwoners
- Schulden
- Schuldratio
- OCMW

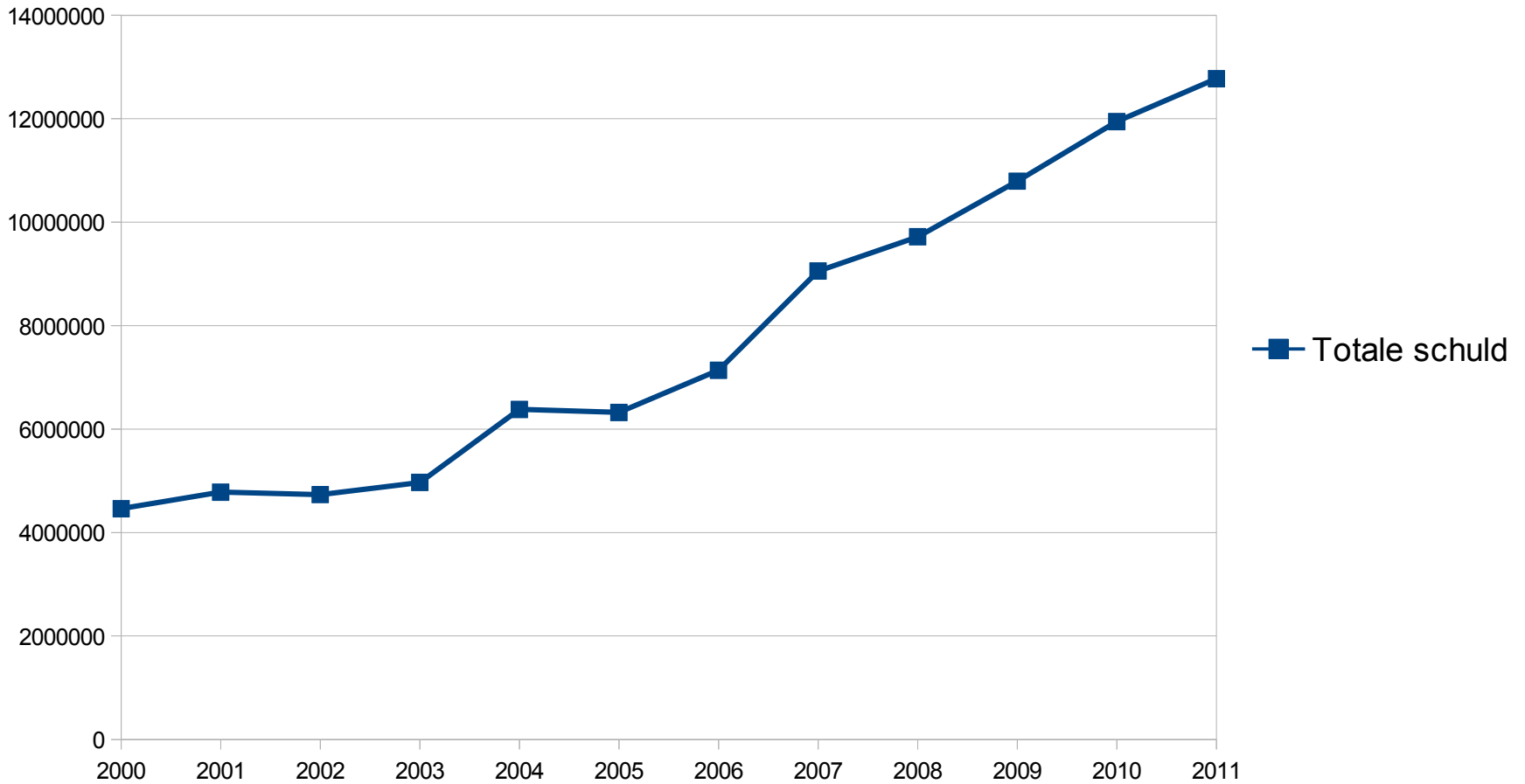
Begrotingsresultaat

- Resultaat = verschil werkelijke ontvangsten en uitgaven vorige jaren.
- Begin 2013 bedroegen deze samengeteld 4.690.000 euro (overschot alle vorige jaren)
- Minimum nodig als werkkapitaal: 1.500.000 euro.
- Bij ongewijzigd beleid: volledig opgebruikt in 2015. Dit met slechts uiterst noodzakelijke investeringen voorzien.
- Deze zogenaamde “reserves” wegen dus absoluut niet op tegen de schulden!

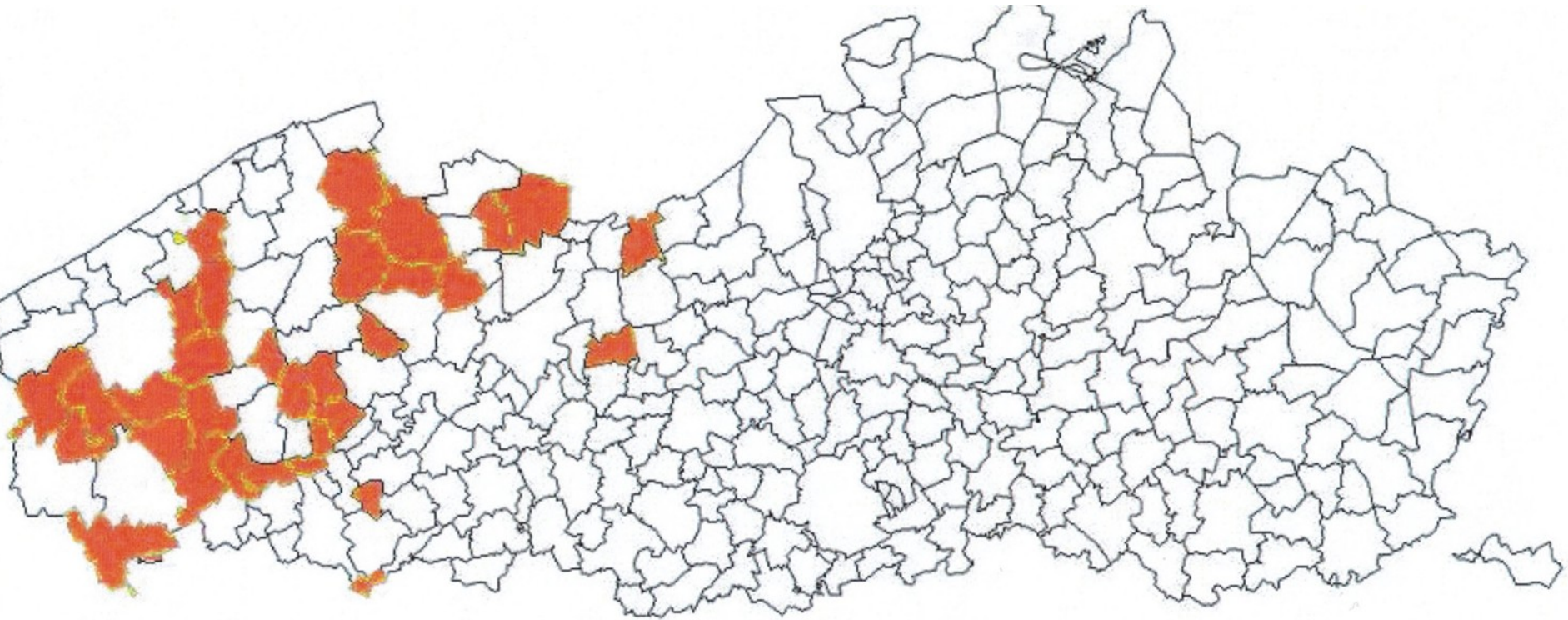
Inwoners op 1 januari in Heuvelland

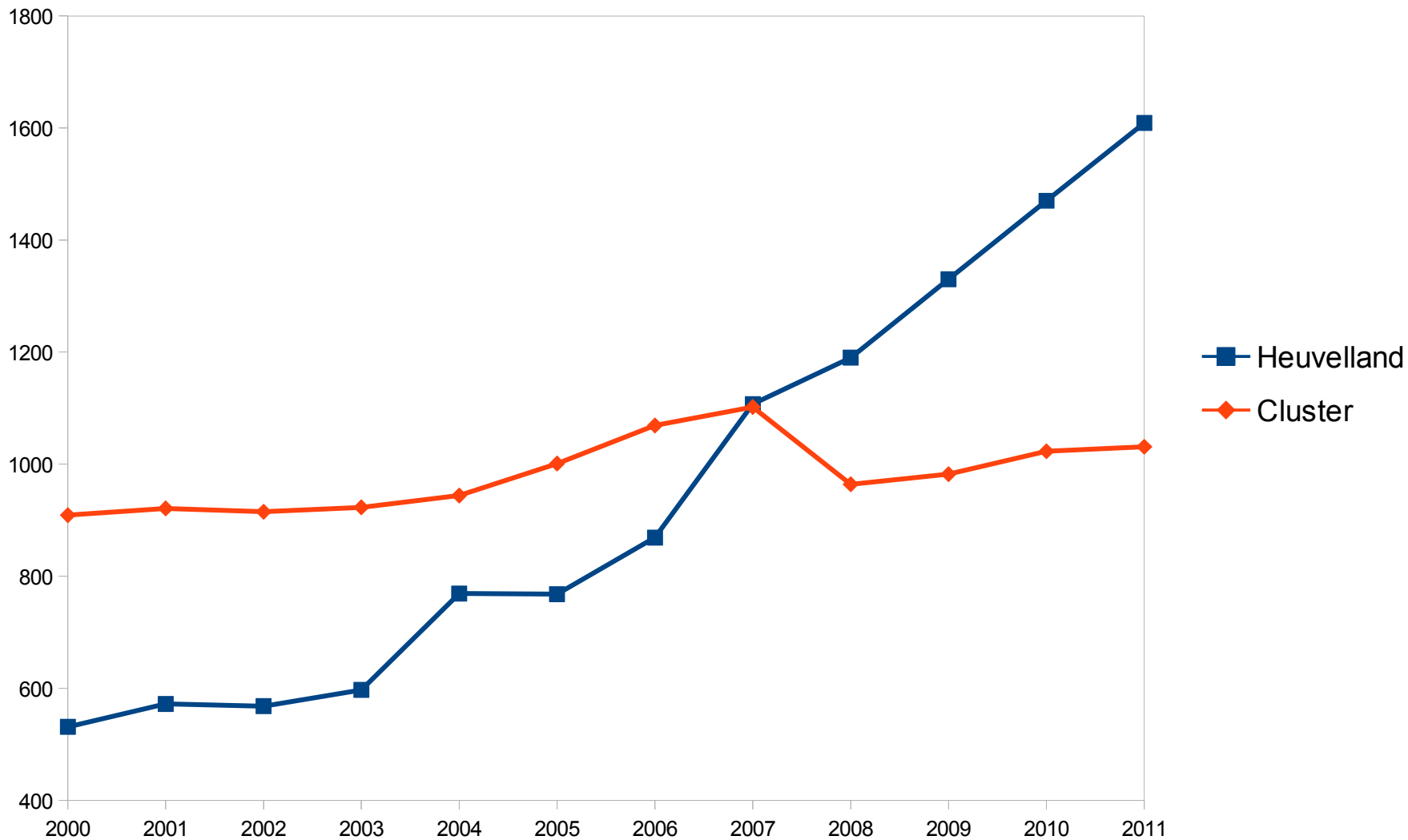
Totale schuld Heuvelland

Beeld cluster

Schulden per inwoner

Redenen hoge schuld per inwoner

- Heel veel uitgegeven, zowel op Gewone als op Buitengewone Dienst.
- Sterk dalend overschot op Gewone Dienst.
- Veel geleend. Vorige legislatuur: gemiddeld jaarlijks 1.760.000 euro geleend, en jaarlijks 800.000 euro kapitaal afbetaald. Per jaar dus 1.000.000 euro extra uitstaande schuld.
- Dalende dividenden intercommunales en Gemeentelijke holding.
- Daling bij de cluster komt door schuldkwijtschelding Vlaamse Overheid. Ook Heuvelland kreeg dit, maar toch bleef de schuld enorm stijgen!

Schuldratio

- Belangrijke graadmeter voor gemeentelijke financiën. Is de verhouding tussen schuld en ontvangsten Gewone Dienst. Want als je veel inkomsten hebt, is het niet problematisch om veel schulden te hebben.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Schuld	7.138.000	9.054.000	9.717.000	10.793.000	11.945.000	12.775.000	12.815.000
Ontv.	8.128.000	8.295.000	8.423.000	9.1690.000	9.138.000	9.340.000	9.362.000
Ratio	0,88	1,09	1,15	1,17	1,31	1,37	1,37

- Je moet er in slagen met je inkomsten op 1 jaar je totale schuld af te betalen. Ratio = schuld / ontvangsten.
- Ratio kleiner dan 1: gezond, groter dan 1,5: heel dramatisch.
- Vlaanderen: 0,9. Cluster: 1,0. Nederland: code rood vanaf 1,17. Spanje: indien hoger dan 1,1: toestemming nodig om nog extra te lenen.
- Indien alle investeringen voorzien in 2012 uitgevoerd zouden zijn (bezoekerscentrum, sporthal, kasseien warande,...) was ratio 1,52.

OCMW

- Sterke tekorten. 2012: 815.000 euro.
- Ook OCMW hoge schuld per inwoner. Heuvelland: 522, cluster: 288, Vlaanderen: 382.
- Nu eigen reserves aan het opgebruiken, deze zullen op zijn in 2014. Ook dus daar een zware inspanning nodig!

Deel 3: En de toekomst?

- A: Gevolgen financiële toestand
- B: Veelgestelde vragen

Gevolgen financiële toestand

- Lenen niet meer mogelijk tot 2020, tot leningenlast op aanvaardbaar niveau gekomen is. Vorige legislatuur gemiddeld 1.760.000 euro per jaar geleend!
- Gevolg: alle investeringen (Buitengewone Dienst) moeten betaald worden met het overschot op de Gewone Dienst. (in 2012: -150.000 euro!). Vorige 10 jaar: gemiddelde investering van 2.500.000 euro per jaar.
- Dit wordt een verhaal van jarenlange, volgehouden inspanningen, zowel op Gewone Dienst als op Buitengewone Dienst.
- Focus moet liggen op besparingen: vooral in uitgaven zitten we sterk hoger dan de cluster.

“Kan een gemeente failliet gaan?”

Pascal Paepen, financieel analyst: “Ook een stad kan failliet gaan”:

“Hopelijk is de situatie in Detroit een wake-up call voor heel wat andere gemeenten en steden, niet alleen in de VS. Gemeente- en stadsbesturen beschouwen een gegeven uit het verleden te vaak als een garantie voor de toekomst. **Maar de realiteit verandert voortdurend en steden en gemeenten hebben helaas te weinig de neiging om zich aan te passen. Ze schuiven de rekening maar al te graag door naar de volgende legislatuur. Bij hoge nood probeert men nog gauw iets te doen aan de inkomstzijde; de belastingen worden verhoogd. Maar dat blijkt zelden een goede oplossing voor de lange termijn.**

Detroit was ooit een symbool van welvaart, de bakermat van de Amerikaanse auto-industrie. Nu is het een failliete stad waar brandweerwagens oldtimer zijn, meer dan de helft van de straatverlichting stuk is en amper een derde van de ambulances nog kan uitrijden. Detroit zou een les moeten zijn voor iedere burgemeester, een nachtmerrie die koste wat het kost vermeden moet worden.”

Kan een gemeente failliet gaan?

Antwoord Jan Leroy, expert Vlaamse Vereniging Steden en Gemeenten:

Een Vlaamse of Belgische gemeente kan niet failliet gaan, zoals dat o.a. in de VS wel het geval is. Uiteraard zou een gemeente bij gebrek aan middelen wel in de problemen kunnen komen, en haar betalingsverplichtingen (lonen, facturen, aflossingen, intresten, ...) niet meer kunnen nakomen.

Momenteel is er hiervoor in ons rechtssysteem geen scenario ingeschreven. In Nederland bestaat er wel een dergelijk systeem, waarbij een gemeente in bepaalde gevallen onder een soort curatele terechtkomt met zeer strenge voorwaarden.

Toch nog twee bijzondere elementen:

- Vlaamse gemeenten halen ca. 50% van hun inkomsten uit belastingen, in Nederland is maar 10 tot 15%. Nederlandse gemeenten zijn voor hun financiering dus veel meer afhankelijk van de centrale overheid, Vlaamse gemeenten kunnen als het echt slecht gaat altijd nog de belastingen verhogen (ook al liggen de tarieven hier en daar al zeer hoog)
- Het toezicht op meerjarenplannen en budgetten (met het evenwicht als zeer belangrijk criterium) zou besturen moeten behoeden voor al te grote drama's, tenzij het zou gaan om totaal onverwachte ontwikkelingen of **tenzij een gemeente er niet zou in slagen om een evenwichtig meerjarenplan op te stellen. In dat geval kan de Vlaamse regering wel een commissaris naar de gemeente sturen, om de noodzakelijke beslissingen te nemen.**

“Het is toch in iedere gemeente zo”?

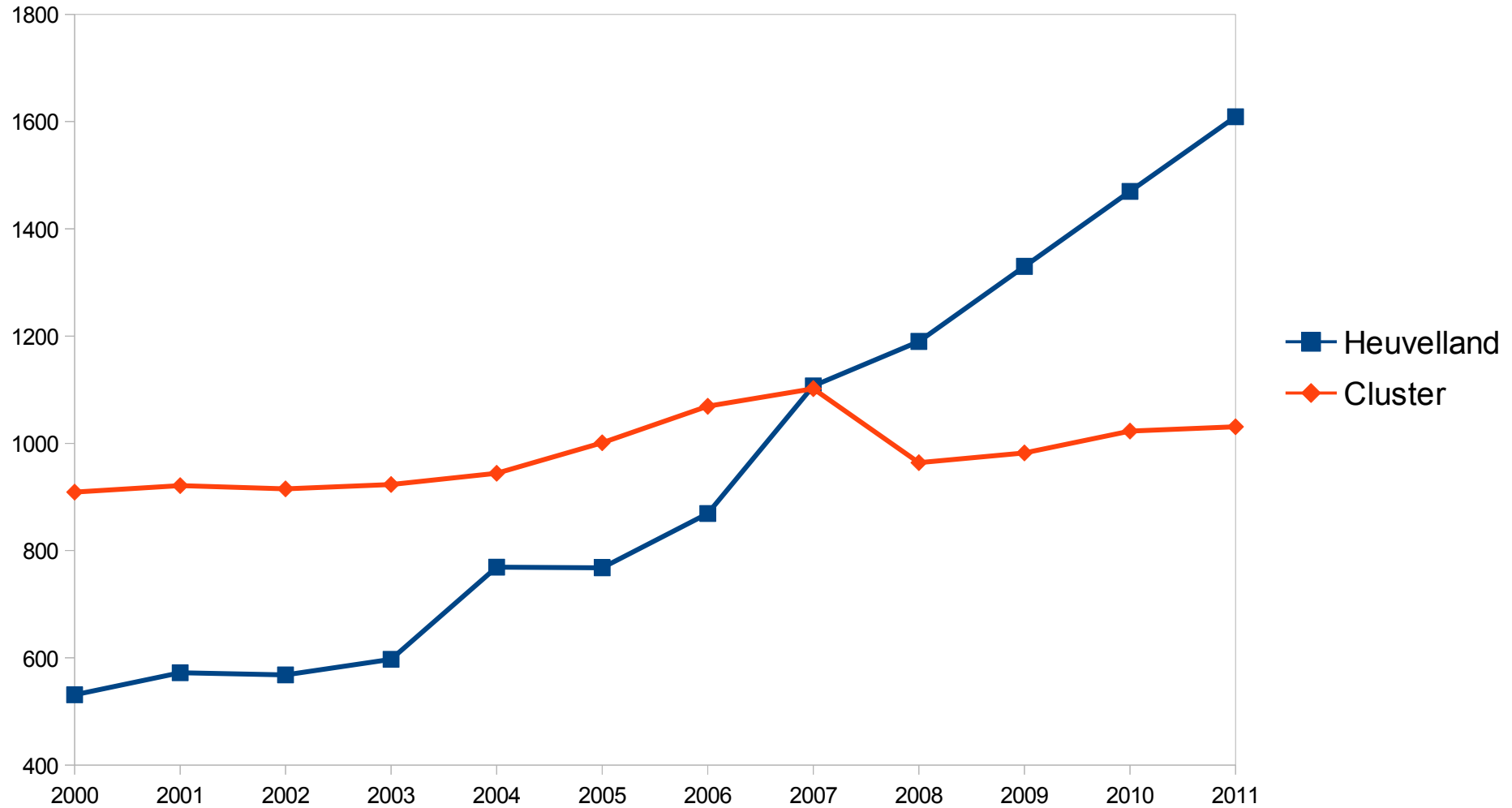
Het is in iedere gemeente serieus opletten, maar Heuvelland is er veel slechter aan

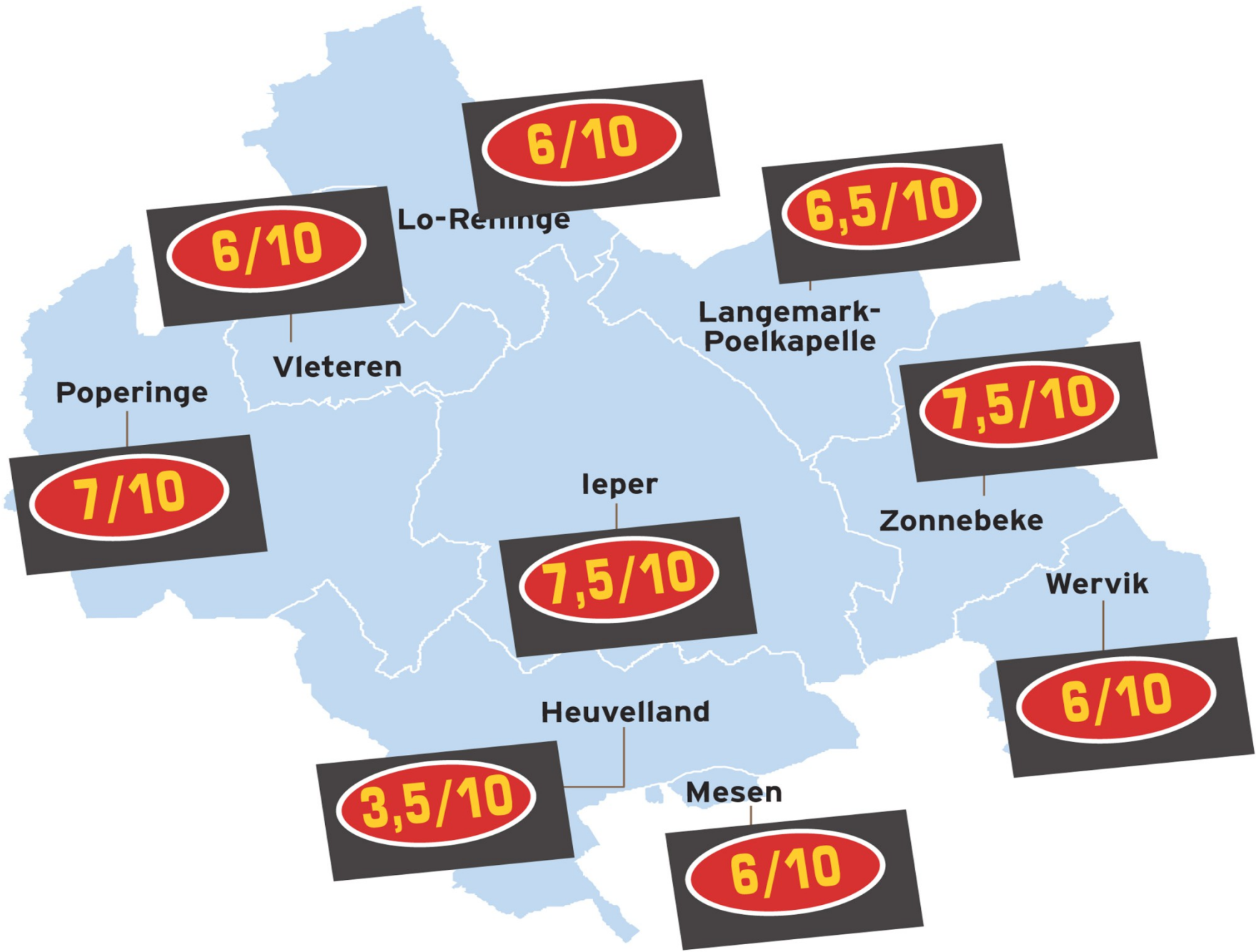
toe. Dit doordat:

- Heuvelland heeft een **heel grote schuldenlast**. Dit afbetalen duurt jaren, hieraan kan niet meteen iets veranderen. Dit is dé oorzaak van de financiële problemen waar we nu mee kampen. Er is in het verleden teveel geleend.
- Een **tekort op de Gewone Dienst**. De uitgaven zijn te sterk gestegen.
- Heuvelland heeft een **sterk dalende bevolking**. Hierdoor dalen ook de inkomsten, terwijl de vraag naar infrastructuur, werking,... wel dezelfde blijft.
- **Specifiek landelijk karakter** Heuvelland: dunbevolkt met 8 kernen. Dwz. 8 waterzuiveringen, 8 kerken, 8 OC's,...
- Er is in Heuvelland **bijna geen industrie**
- Zie vergelijking schuld met cluster en studie prof. Herman Matthijs!

Schulden per inwoner

“Waarom worden we daarmee nu zo sterk geconfronteerd?”

- Recepten uit het verleden: verhogen opcentiemen op KI en aanvullende personenbelasting + extra lenen.
Beide recepten niet oneindig rekbaar.
- De Vlaamse overheid legt een streng kader op voor de begroting en meerjarenplan (BBC). Doel: een volgende bestuursploeg mag geen negatieve erfenis krijgen.

Belangrijkste punt om te onthouden

- Uitgaven stegen veel sterker dan ontvangsten.
- Heuvelland mag niet meer lenen door de hoge schuldenlast.
- Iedere euro die geïnvesteerd wordt, moet eerst gevonden worden op Gewone Dienst.

Er zullen dus overall forse inspanningen moeten gebeuren.

→ “Zaaien naar de zak!”

Quote J.F. Kennedy

“Don't ask what the government can do for you. Ask what you can do for your government.”

Want uiteindelijk zijn wij allemaal “de gemeente”

Vragen?

Schulden per inwoner

